

Uimhir Lárionaid

71

Uimhir Iarrthóra

General Certificate of Secondary Education
2012–2013

Eolaíocht: Teastas Singil

Aonad 1 (Bitheolaíocht)

Bonnsraith

[GSS11]

DÉ MÁIRT 14 BEALTAINE 2013, MAIDIN

AM

1 uair an chloig.

TREOIR D'IARRTHÓIRÍ

Scríobh d'Uimhir Lárionaid agus d'Uimhir Iarrthóra sna spásanna chuige sin ag barr an leathanaigh seo.

Scríobh do fhreagraí sna spásanna chuige sin sa scrúdpháipéar seo. Freagair **gach ceann** de na **naoi** gceist.

EOLAS D'IARRTHÓIRÍ

Is é 60 an marc iomlán don pháipéar seo.

Léiríonn figiúirí idir lúibíní ar thaobh na láimhe deise de leathanaigh na marcanna atá ag dul do gach ceist nó do gach cuid de cheist.

Measúnófar caighdeán na cumarsáide scríofa i gceist **9(a)**.

Don Scrúdaitheoir amháin

Uimhir Ceiste	Marcanna
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	

Marc
Iomlán

- 1 (a) (i) Tugann an tábla thíos faisnéis faoi dhá mhianra atá riachtanach san aiste bia againn. Comhlánaigh an tábla.

Mianra	Feidhm	Foinse
cailciam		bainne
iarann	le fuilchealla dearga a dhéanamh	

[2]

- (ii) Luaigh ról snáithín san aiste bia againn.

Ciorclaigh an freagra ceart.

soláthraíonn sé fuinneamh : coisceann sé iatacht : coisceann sé scorbach

[1]

- (b) (i) Comhlánaigh na habairtí seo a leanas.

Roghnaigh ó:

bhuachaillí : nach bhfuil gníomhach : gníomhach : chailíní

Is féidir le hinscne (gnéas) an duine tionchar a imirt ar an méid fuinnimh atá de dhíth ar an duine sin, tá **níos mó fuinnimh** de dhíth ar _____ ná mar atá de dhíth ar _____ de ghnáth. Bíonn **níos mó fuinnimh** de dhíth fosta ar dhaoine atá _____ ná mar atá de dhíth ar dhaoine _____.

[2]

- (ii) Seachas inscne agus gníomhaíocht, ainmnigh rud **amháin** eile a imríonn tionchar ar an mhéid fuinnimh atá de dhíth orainn.

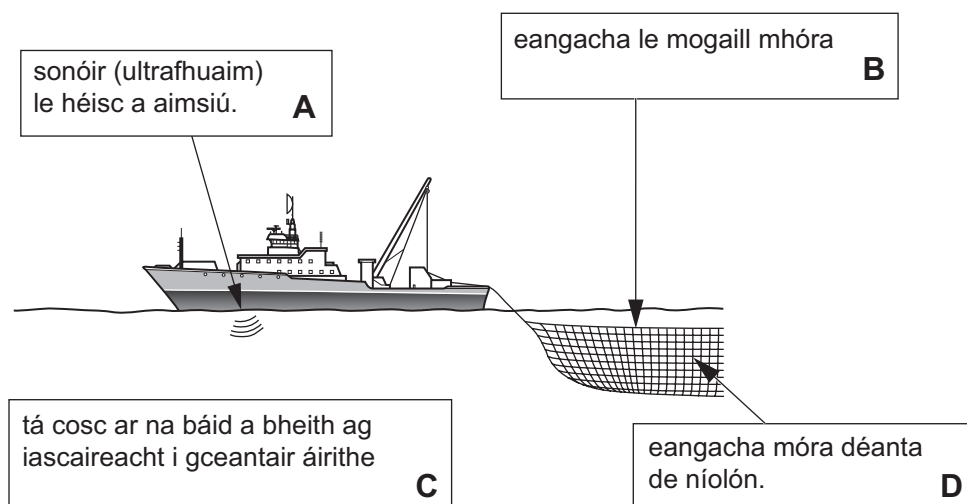
_____ [1]

- 2** Tá cineálacha áirithe i mbaol, agus díothú i ndán dóibh, b'fhéidir, i Muir Éireann mar gheall ar ró-iascaireacht.

(a) Cad é a chiallaíonn an téarma ‘díothú’?

[1]

(b) Anseo thíos, taispeántar roinnt gnéithe a bhaineann le cúrsaí iascaireachta inniu.

(i) Cad iad an **dá** ghné a thaispeántar thuas (**A, B, C, nó D**) a chuideoidh le líon na n-iasc a chaomhnú?

_____ agus _____ [2]

(ii) Seachas ró-iascaireacht, luaigh rud **amháin** eile is cúis le cineálacha áirithe iasc a bheith curtha i mbaoil.

Roghnaigh ó:

anaclanna dúlra a chruthú : truailliú : tástáil ar ainmhithe

[1]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

- 3 Is próisis iad riospráid agus fótaisintéis a bhaineann le sreabhadh fuinnimh.

(a) Comhlánaigh an chothromóid i bhfoirm focal le haghaidh **riospráide**.

Roghnaigh ó:

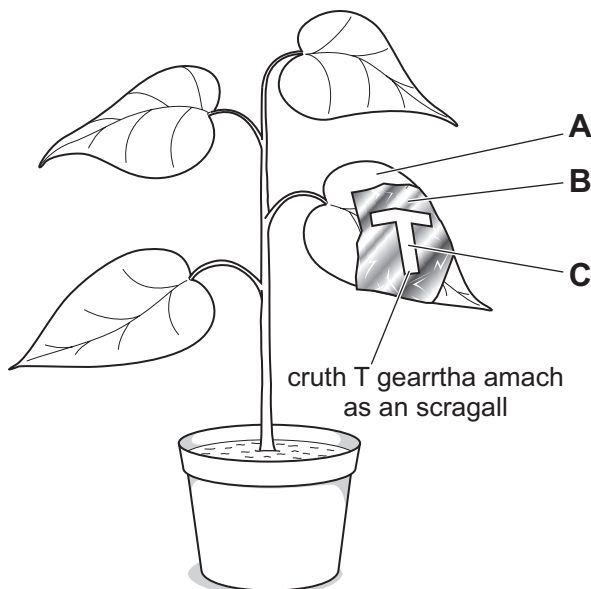
nítrigin : glúcós : vitimín C : uisce

Ocsaigin + _____ → dé-ocsaíd charbóin + _____ + fuinneamh

[2]

Chuir dalta an turgnamh thíos i dtreoir lena fhiosrú an bhfuil solas de dhíth le haghaidh **fótaisintéise**.

Clúdaíodh duilleog amháin le scragall alúmanaim mar a thaispeántar.

Fágadh an planda faoi sholas geal ar feadh 48 uair an chloig. Ansin baineadh an duilleog ar shiúl agus rinneadh í a thástáil le hiaidín faoi choinne stáirse.

(b) Comhlánaigh an tábla thíos.

Cuid den duilleog	Dath i ndiaidh tástáil stáirse.	Stáirse i láthair nó as láthair
A	dubh	i láthair
B		
C		

[2]

4 (a) Anseo thíos tá codanna de chóras atáirgthe an fhir.

Bain úsáid as línte le gach cuid a cheangal den fheidhm aici.

Cuid	Feidhm
uiríocha	cothaíonn (beathaíonn) sé speirm
faireog phróstatach	déanann sé speirm
	feadán a iompraíonn speirm

[2]

(b) Comhlánaigh an abairt thíos le cur síos a dhéanamh ar cad é is hormón ann.

Roghnaigh ó:

teachtairí ceimiceacha : néarchóras : fhuil : néar-ríoga

Is _____ iad hormóin a bhíonn ag

taisteal san _____ chuig orgán sprice

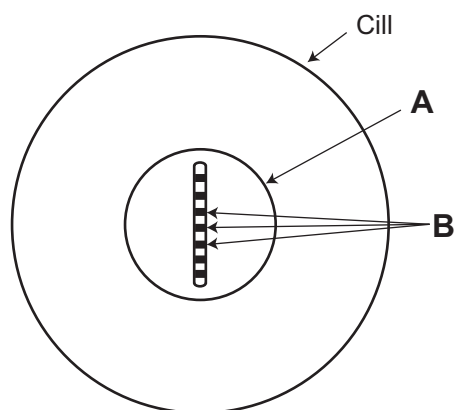
mar a mbíonn siad ag gníomhú.

[2]

(c) Taispeánann an tábla thíos an dóigh a n-athraíonn leibhéil na hormón a rialaíonn forbairt ghnéasach idir deich mbliana d'aois agus sé bliana déag d'aois.

	Leibhéal hormón atáirgthe/ aonaid threallacha	
Aois/blianta	Baineannaigh	Fireannaigh
10	4	2
11	6	3
12	10	6
13	9	8
14	8	10
15	7	9
16	5	8

- 6 (a) Tá cill ainmhí á léiriú sa léaráid. Níl ach crómasóm amháin ar taispeáint.

- (i) Ainmnigh an struchtúr atá lipéadaithe **A**.

[1]

- (ii) Ainmnigh na struchtúir ar an chrómasóm atá lipéadaithe **B**.

[1]

- (b) Is féidir dath dearg nó dath bán a bheith ar thiúilipí. Tá an ailléil do dhath dearg ceannasach ar an ailléil do dhath bán.

- (i) Comhlánaigh an léaráid ghéiniteach thíos le sliocht na crosála idir tiúilip **heitisigeach** dhearg agus tiúilip bán a thaispeáint.

Bain úsáid as na siombailí; R = dearg r = bán

		Dearg	
		R	
Bán		Rr	
	r		rr

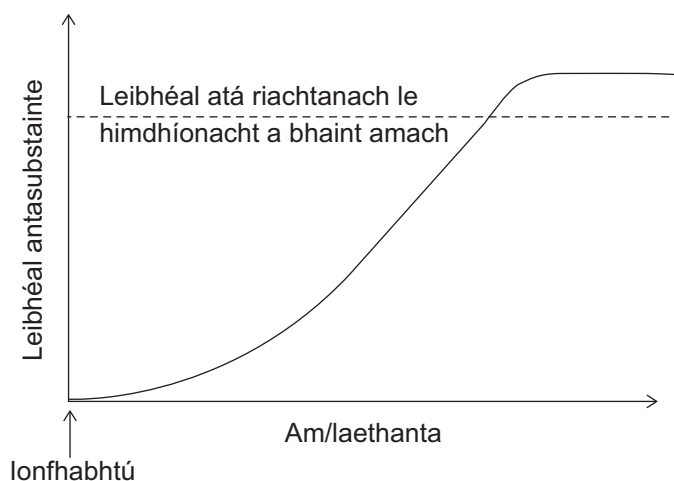
[2]

- (ii) Cad é an céatadán den sliocht a bhfuil dath bán air?

_____ % [1]

- (iii) Luaigh an géinitópa atá ag tiúilip **homaisigeach** dhearg.

[1]

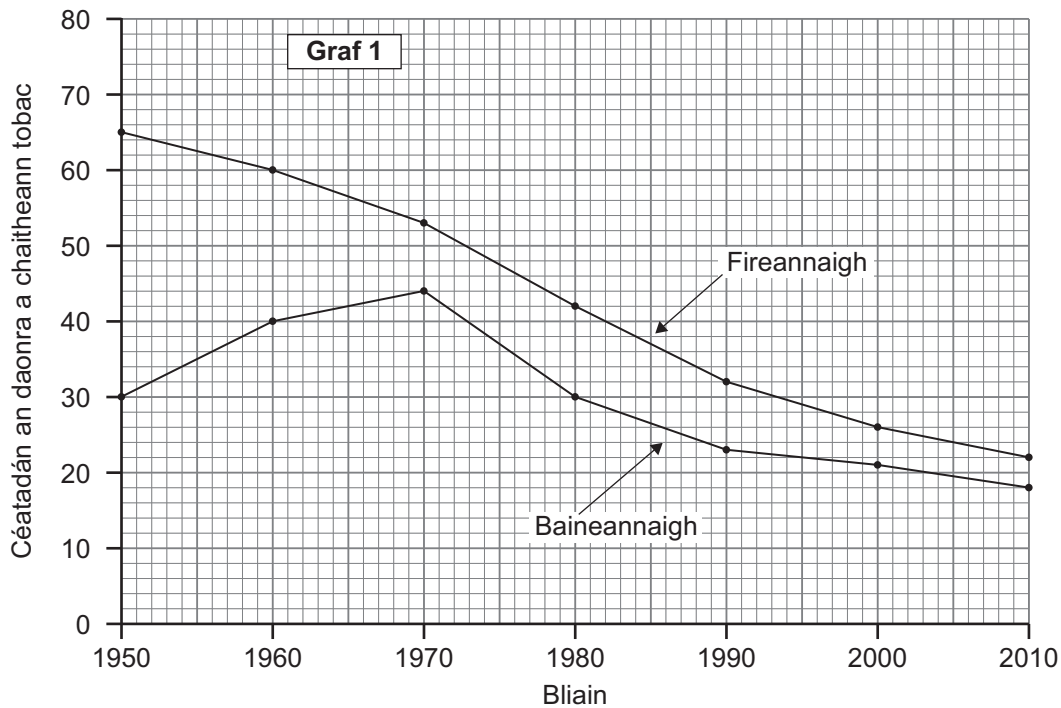

-
-
- [1]

1. _____
 2. _____
- [2]

-
-
-
- [2]

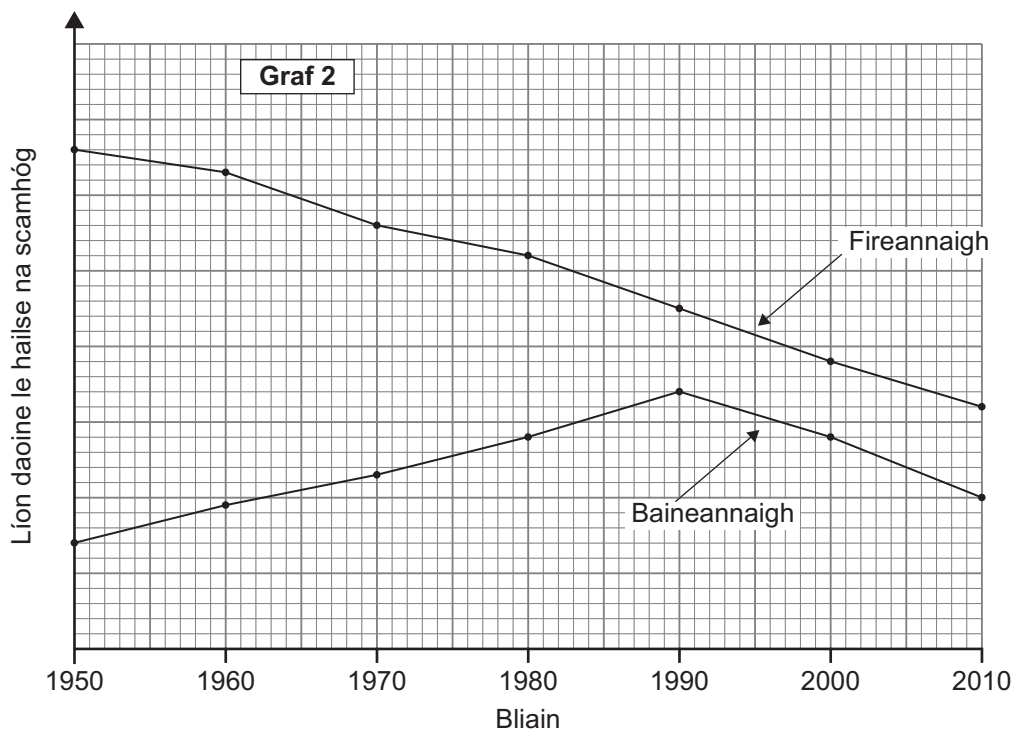
- 8 Taispeánann **Graf 1** céatadán an daonra a bhí ina gcaiteoirí tobac idir na blianta 1950–2010.

- (a) Cé acu bliain ina raibh an céatadán uasta de chaiteoirí baineanna ann?

[1]

Taispeánann **Graf 2** an dóigh ar athraigh líon na ndaoine a raibh ailse na scamhóg orthu idir na blianta 1950–2010.

- na cúiseanna
- na héifeachtaí
- na rudaí is féidir a dhéanamh le téamh domhanda a laghdú.

Sa cheist seo, measúnófar thú ar chaighdeán na cumarsáide scríofa ar a n-áirítear úsáid na saintearmaí eolaíochta.

[6]

(b) Is féidir monatóireacht a dhéanamh ar thruailliú sa timpeallacht trí tháscairí bitheacha amhail léicin a úsáid. Mínigh na fáthanna a bhfuil léicin éifeachtach leis seo a dhéanamh.

[1]

SEO DEIREADH AN SCRÚDPHÁIPÉIR

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

Cuireadh isteach ar chead chun an t-ábhar cóipchirt uile a atáirgeadh.
I gcásanna áirithe is féidir nár éirigh le CCEA teagmháil a dhéanamh le húinéirí cóipchirt agus beidh sé sásta na hadmhálacha sin a fágadh ar lár a chur ina gceart amach anseo ach é a chur ar an eolas.